
Revmatisk eller revmatologisk sykdom?

SPRÅKSPALTEN

JENS VIKSE

jensvikse@gmail.com

Jens Vikse er lege i spesialisering i revmatologi, ph.d.-student og universitetslektor. Han er forfatter av en norsk lærebok i revmatologi. Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir følgende interessekonflikter: Han har mottatt honorar for foredrag fra Boehringer Ingelheim, GSK, Merck, Novartis, Janssen og Thermo Fisher.

I vid forstand omfatter fagområdet revmatologi alt fra hyppig forekommende plager i bevegelsesapparatet til artrittsykdommer og sjeldne inflammatoriske tilstander med alvorlig affeksjon av flere organer. Hvilken felles term skal brukes om disse sykdommene?

Sykdommer som inngår i spesialiteten revmatologi, omtales gjerne som revmatiske sykdommer eller revmatologiske sykdommer. Blant revmatologene er det delte meninger om hvilket av disse uttrykkene som foretrekkes. Under arbeidet med en ny norsk lærebok i revmatologi (1), ble problemstillingen drøftet blant medlemmer i styret for Norsk revmatologisk forening, og både Språkrådet og Gruppe for norsk medisinsk fagspråk ble rådspurt.

Revmatiske sykdommer

Det synes å være enighet om at *revmatisme* er en upresis betegnelse på diverse plager i bevegelsesapparatet (2), men at sykdomsgruppen likevel kan kalles *revmatiske sykdommer* (3, 4).

I dagligtale kan det virke som at uttrykkene *revmatisme* og *revmatiker* er knyttet til alle typer smerter i bevegelsesapparatet og brukes om alt fra degenerative seneplager til alvorlig revmatoid artritt. Tidligere ble det ofte kalt *gikt*. Det Norske Akademis ordbok oppgir at *revmatisk* gjelder revmatisme, og bruker uttrykkene *revmatiske smerter* og *revmatiske lidelser* som eksempler (5).

Revmatologi

Revmatologi er en nyere term enn revmatisk og oppsto først på 1930-tallet (6–8). I Norge ble den første spesialisten i *revmatiske sykdommer* godkjent av Legeforeningen i 1930 (9). *Den norske forening mot revmatismen* ble stiftet i 1937, men endret i 1947 navn til *Norsk revmatologisk forening*. I 1949 ble foreningen godkjent av Den norske legeforening som en spesialforening for fagfeltet *revmatiske sykdommer*. I 1987 vedtok Legeforeningen at fagområdet skulle hete *revmatologi* (10).

Ordet revmatologi gjelder altså spesialiteten og fagområdet. *Revmatologisk* er knyttet til forhold som angår revmatologi og revmatologer, som *revmatologisk sengepost* og *revmatologiske analyser*. Slik sett kan man kalle sykdommene som inngår i fagfeltet for revmatologiske sykdommer, akkurat som hudsykdommer kan kalles dermatologiske sykdommer, det vil si sykdommer som angår dermatologer.

Revmatisk versus revmatologisk

Revmatologer jobber i dag hovedsakelig med inflammatoriske tilstander. Disse omfatter blant annet artrittsykdommer, bindevevssykdommer og vaskulittsykdommer. Mange av disse sykdommene er forbundet med

inflammasjon i andre organer enn ledd. De siste tiårene har medført økt immunologisk innsikt i inflammatoriske sykdommer og målrettet immunsupprimerende behandling.

«Språkrådet påpekte at termene revmatisk og revmatologisk ikke er fullt ut utbyttbare»

Argumentet som ofte brukes for uttrykket *revmatologisk sykdom*, er derfor at *revmatisk* – i likhet med revmatisme – kan oppleves som upresist og utdatert. Det forbindes gjerne med smerte, og reflekterer dermed i mindre grad dagens immunologiske forståelse av kompliserte sykdomsmekanismer.

Språkrådet påpekte at termene *revmatisk* og *revmatologisk* ikke er fullt ut utbyttbare. For eksempel har *revmatisk sykepleier*, det vil si en sykepleier med revmatisme, en annen betydning enn *revmatologisk sykepleier*, det vil si en sykepleier ved en revmatologisk avdeling. Språkrådet ser derfor ingen grunn til å bruke *revmatologisk sykdom* i stedet for *revmatisk sykdom* (Ann Helen Langaker, personlig meddelelse).

«Ordet revmatisk er kortere enn ordet revmatologisk, og generelt har kortere former en tendens til å vinne fram»

Gruppe for norsk medisinsk fagspråk påpekte at formen *revmatisk* har lengre historie enn *revmatologisk* (Erlend Hem, personlig meddelelse). Begge formene blir brukt i toneangivende publikasjoner, også på engelsk, der man har både *Textbook on rheumatic diseases* (11) og *Textbook of rheumatology* (12). Førstnevnte boktittel legger vekt på sykdommene, som også omfatter mange systemsykdommer. Den andre boktittelen legger vekt på fagområdet. Ordet *revmatisk* er kortere enn ordet *revmatologisk*, og generelt har kortere former en tendens til å vinne fram.

Etter diskusjon i redaktørgruppen for den nye læreboken, ble det besluttet å beholde uttrykket *revmatiske sykdommer* i tråd med nasjonale og internasjonale tradisjoner. Fagfeltet heter revmatologi, og sykdomsgruppen blir omtalt som revmatiske sykdommer.

Takk til Ann Helen Langaker i Språkrådet, Erlend Hem i Gruppe for norsk medisinsk fagspråk og alle kolleger i revmatologi som har bidratt med verdifulle innspill til diskusjonen.

REFERENCES

1. Vikse J, Haavardsholm EA, Molberg Ø. red. *Revmatologi*. 1 utg. Oslo: Universitetsforlaget, 2024.
2. Kåss E. *Revmatisme*. Store medisinske leksikon. <https://sml.snl.no/revmatisme> Lest 24.5.2024.
3. Palm Ø. *Revmatiske sykdommer*. Store medisinske leksikon. https://sml.snl.no/revmatiske_sykdommer Lest 24.5.2024.

4. Gran JT. Innføring i klinisk revmatologi. 2 utg. Oslo: Gyldendal akademisk, 2013.
 5. Det Norske Akademis ordbok. Revmatisk.
<https://naob.no/ordbok/revmatisk> Lest 24.5.2024.
 6. Oxford English Dictionary. Rheumatology.
https://www.oed.com/dictionary/rheumatology_n Lest 24.5.2024.
 7. Oxford English Dictionary. Rheumatological.
https://www.oed.com/dictionary/rheumatological_adj Lest 24.5.2024.
 8. Nasjonalbiblioteket. Revmatologisk.
<https://www.nb.no/items/6deob2a113coe0386feda7ab7c348f7a?page=0&searchText=revmatologisk> Lest 24.5.2024.
 9. Skoglund E. Spesialistutdanningens historie. Tidsskr Nor Legeforen 2009; 129: 1124–7. [PubMed][CrossRef]
 10. Munthe E, Larsen Ø. Revmatisme, gamle plager – ny viten. 1. utg. Oslo: Tano forlag, 1987.
 11. Bijlsma JWW. Eular Textbook on Rheumatic Diseases. 2nd utg. BMJ Books; 2015.
 12. Firestein GS, Budd RC, Gabriel SE et al. Firestein & Kelley's Textbook of Rheumatology. 11. utg. Amsterdam: Elsevier, 2020.
-

Publisert: 25. oktober 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0297
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 21. mars 2026.